

Техники на учење

Повеќе

obrazovanie@literatura.mk
obrazovanie.literatura.mk

Техники на учење

Техниките на учење се користат за:

- ❖ Да им помогнеме на учениците да бидат активни во наставата
- ❖ Му даваат повратна информација на наставникот за разбирањата на ученикот и усвојувањето на наставните содржини
- ❖ Го поттикнуваат истражувањето, ставовите и вредностите на учениците во усвојувањето на новите наставни содржини
- ❖ Учениците да научат ефикасно да учат и критички да размислуваат
- ❖ Учениците самостојно и од различни аспекти ги разгледуваат информациите и оформуваат свое мислење
- ❖ Со овие техники на учење кој се дел од современата настава, учениците се активни субјекти, а наставникот поттикнувач и насочувач

ТЕХНИКА: МИНУТНА РАБОТА

- ❖ Оваа техника е погодна за проверка на напредокот на учениците во разбирањето на наставните содржини.
- ❖ Побарајте од учениците да земат лист. Поставете им прашање во врска со наставната содржина што ја обработувате. Дајте им време од само една до две минути да го напишат одговорот на поставеното прашање. На пример: „Која е разликата помеѓу правоаголник и квадрат?“

ТЕХНИКА: ПАУЗА ЗА РАЗЈАСНУВАЊЕ

- ❖ Целта е да се постигне „активно слушање“
- ❖ Во текот на лекцијата по изнесувањето на дел од наставната содржина и дефинирање на планот за тој дел, застанете и оставете да се створи тишина (мала пауза). Прашајте: „Дали некому му е потребно разјаснување?“
- ❖ За време на оваа мала пауза можете да шетате во училницата, да ги гледате забелешките на учениците, да одговарате на нивни прашања итн.
- ❖ Ученици кои никогаш не поставуваат прашања пред целото одделение сега се во можност да постават прашање заради објаснување.

ТЕХНИКА: ЧЕКАЊЕ

- ❖ Наместо одбирање на ученик кој ќе одговара на поставено прашање, наставникот пред да прозива некој чека околу 15 секунди (што изгледа доста долго во училницата)
- ❖ Важно е да инсистирате никој да не крене рака или да го каже одговорот пред вие да дадете сигнал за тоа.
- ❖ Чекањето ги принудува учениците да размислуваат за прашањето бидејќи не знаат кој ќе биде избран. Така наместо да се потпираат на учениците кои најбрзо одговараат на прашања (секогаш исти се јавуваат) на останатите им олеснува што нема да бидат прозвани.
- ❖ Кога ќе истече времето на чекање, наставникот бара доброволец или самиот избира ученик кој ќе одговара на поставеното прашање.
- ❖ Кога учениците ќе стекнат навика во чекање на поставеното прашање, повеќето од нив ќе учествуваат во наставниот процес.

СТОП ТЕХНИКА

- ❖ Се информираат учениците дека текстот ќе го читаат заедно. Не смеат да го гледаат додека се дели, бидејќи ќе го читаат како група.
- ❖ По поделбата на текстот и резимето за авторот, накратко се дискутира за авторот и неговото дело – 10 мин. Потоа се пристапува кон читање на текстот со напомена: Кога ќе ги читаат првите две и последните три реченици од прв пасус да внимаваат на сетилните контрасти. Треба да се прочитаат само првиот и вториот пасус. Кога ќе завршат со читањето, треба да го подигнат погледот за да се знае дека се готови.
- ❖ Се чита текст до првото СТОП. Потоа се поставува прашањето: Како се чувствувавте додека читавте? Се остава време учениците да размислат и сите одговори се прифаќаат. Потоа се поставуваат прашањата едно по друго: Што ќе биде проблемот во приказната? Кое големо прашање ќе се постави? Што мислите Вие? Зошто така мислите? Им се остава доволно време да размислат и одговорат.
- ❖ Напомена текстот да го читаат до второто СТОП. Додека читаат треба да ја замислат сцената со што е можно повеќе детали.
- ❖ Се чита текстот до второто СТОП. Потоа им се поставуваат прашања со доволно време на размислување. Како се чувствувавте додека читавте? Кои бои преовладуваат? (црна, сива, црвена). Кои сцени ги замисливте? Што би можело да биде проблем во текстот?

- ❖ Подготовка за читање на текстот до третото СТОП. Да се обрне внимание на заплетот и во делот во кој се очекува некој вид промена.
- ❖ Учениците ги читаат последните четири пасуси. Кога сите ќе завршат се поставуваат прашањата. Дали очекувавте така да заврши? Што ќе се случи потоа? Оставете доволно време за размислување и дискусија.

ТЕХНИКА: КОЦКА

- ❖ Коцката е наставна техника која овозможува темата да се разгледа од повеќе аспекти.
- ❖ На секоја од страните на коцката треба да се напише: ОПИШИ, СПОРЕДИ, АСОЦИРАЈ, АНАЛИЗИРАЈ, ПРИМЕНИ и АРГУМЕНТИРАЈ за или против.

- ❖ Учениците се во фаза на евокација, пишуваат краток состав за некој предмет. Се насочуваат на размислување на сите шест страни на коцката

ОПИШИ: Повнимателно разгледајте го предметот и опишете што гледате – боја, форма, големина.

СПОРЕДИ: На што личи? Од што се разликува?

АСОЦИРАЈ: На што Ве наведува да размислувате? Што Ви паѓа на ум?

АНАЛИЗИРАЈ: Објаснете како се прави (ако не знаете измислете)

ПРИМЕНИ: Кажете што може да се прави со него? Како се користи?

АРГУМЕНТИРАЈ ЗА ИЛИ ПРОТИВ: Одлучно заземете став. Сами изберете ги причините тие можат да бидат логични, будалести или други

- ❖ Откако ќе завршат со пишувањето учениците треба да ги споредат своите ставови меѓу себе за сите страни на коцката.
- ❖ Најчесто ова се работи во парови и на крај со целата група се анализираат сите аспекти на коцката.
- ❖ Деловите на коцката може да се обработуваат поодделно во мали групи во одделението и на крајот се добива целата целина во една голема коцка.

ТЕХНИКА ЗСУ

Техника ЗСУ – знам, сакам да знам, учам

- ❖ Техниката ЗСУ се состои во пополнување на дадена табела при што се црпат предзнаењата и се евидентираат нејаснотиите и новите знаења. Може да се користи во текот на секоја фаза на наставниот час. Табелата може да има 3 или 4 колони. Притоа може да се пополнува индивидуално, по парови, групно или за цела паралелка.

ЗНАМ Што мислиме дека знаеме?	САКАМ ДА ЗНАМ Што сакаме да научиме?	УЧАМ Што научивме?

- ❖ Во колоната ЗНАМ учениците го запишуваат она што го знаат за поимот / содржината. Постапката започнува со насочување на учениците кон одредена тема. Од нив се бара да размислат за она што веќе го знаат за дадената тема
- ❖ Во колоната САКАМ ДА ЗНАМ се впишуваат прашањата за кои се јавува интерес или она што учениците би сакале да го научат. На учениците им се дава насока да размислуваат за прашањата што ги поставиле додека ја совладаваат содржината, притоа барајќи ги можните одговори.
- ❖ Откако учениците ќе имаат доволно време да ја совладаат содржината вклучени во различни активности, преку текст, предавање, експеримент или слично, треба да се сврти вниманието кон прашањата кои беа запишани во Сакам да знам колоната. Учениците се насочуваат да откријат кои одговори на поставените прашања се добиени и да ги забележат во колоната НАУЧИВ.
- ❖ Потоа, се разгледуваат прашањата кои останале неодговорени (колона УЧАМ) и заеднички се дискутираат и на учениците им се посочуваат извори каде би можеле да најдат одговори на овие прашања. Колоната УЧАМ претставува запис на прашања кои се поврзани со затворање на циклусот на учење, односно во неа се запишуваат прашања кои ќе се искористат за следно воведно ангажирање.
- ❖ Им се помага на учениците во групите да ги постават прашањата. Прашањата се поставуваат за поединостите за кои постои несогласување или она што учениците особено ги интересира.
- ❖ Овој вид на прашања се запишуваат во колоната САКАМ ДА ЗНАМ
- ❖ Им се напоменува на учениците да размислуваат за овие прашања додека го читаат текстот.
- ❖ Откако учениците ќе го прочитаат текстот, свртете им го вниманието на прашањата кои беа запишани во САКАМ ДА ЗНАМ – колоната.

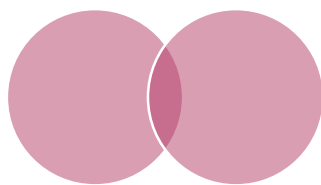
ТЕХНИКА: НАСОЧЕНА ФАНТАЗИЈА

- ❖ Процесот на насочена фантазија може да се јави на следниот начин:
Затемнете ги светлата и поставете знак на кој ќе пишува – НЕ
ВОЗНЕМИРУВАЈ
- ❖ Замолете ги учениците да си ја стават главата на масата и да ги затворат очите. Нека вдишат длабоко за да се релаксираат.
- ❖ Бавно насочувајте ја нивната фантазија со давање нејасни предлози со кои ќе им помогнете да евоцираат слики, водејќи ги од слика до слика.
Одвреме на време направете пауза но учениците не смеат да одговараат на вашите прашања.

- ❖ Пр, Еве едно лице кое го гледаш секој ден, но името не му го знаеш. дали можеш да го замислиш? Каде може да се виде ова лице? Најди ја неговата слика во твојата глава. Тој е таму некаде и ти си единствениот кој може да го виде. Внимателно разгледај го лицето. Каде точно се наоѓа? Запомни три работи кои се наоѓаат на местото на кое си го видел. Кои звуци можеш да ги слушнеш? Што прави тој?
- ❖ Откако ќе завршите со вежбата, дајте им доволно време на учениците да ги запишат замислените слики.
- ❖ Дајте им на учениците 10 мин. да пишуваат за да размислуваат. Тоа да го споделат со другите во групата.
- ❖ По читањето на текстот на дел од хартијата каде што е напишан текстот се црта двокрилен прозорец. Во еден дел од прозорецот го цртаме лицето како изгледа денес, а во другиот дел како ќе изгледа по 10 години.
- ❖ Потоа еден од групата (членовите го бираат) го чита текстот на авторската столица пред цело одделение.
- ❖ Насоченото фантазирање може да се користи кај многу предмети. Пр. Може да им кажете на учениците да замислат дека се земјоделци и дека живеат на фарма во 19 век.

ВЕНОВ ДИЈАГРАМ

- ❖ Техниката на учење „Венов дијаграм” наоѓа примена на почетокот на часот како воведен дел, односно да се искористат, да се создаат претходните знаења на учениците за наставната содржина што следи или пак во рефлексијата (на крајот на часот), како заклучок, односно проверка на содржината што се обработила на часот.

- ❖ На пример, се поставува прашањето: Кои се карактеристики на традиционалната настава, а кои на современата настава? Во пресекот на овие две множества се запишуваат заедничките карактеристики на наставата.

ТЕХНИКА: ГРОЗД

- ❖ Формирањето на гроздови е нелинеарна техника за предизвикување на идеи. Оваа техника може да се користи во фазата за евокација – како

стимул за тоа што ќе се работи на часот и во фазата на рефлексija како средство на сумирање на знаењата. На пример:

- Напишете еден збор или израз.
- Почнете да запишувате зборови или изрази кои ви паѓаат на памет.
- Цртајте ги врските меѓу зборовите за кои ви изгледа дека се поврзани.
- Запишувајте ги сите идеи што ќе ви паднат на памет, се додека не ви истече времето.
- Се поставува прашањето: Напишете се што знаете за АГЛИ.

ТЕХНИКА: ПЕТОРЕД

- ❖ ПЕТОРЕДОТ Е ПОЕМА ОД ПЕТ РЕДА
- ❖ Способноста да се резимираат информациите, да се сфатат комплексните мисли, чувствата и убедувањата во неколку збора, е многу важна вештина. За оваа наставна техника треба добро размислување кое се темели врз богати сфаќања. Петоредот е поема со која се врши синтетизирање на информации и материјали во концизни искажувања кои ја опишуваат темата или претставуваат нејзина рефлексija.
- ❖ Петоредот е поема од пет реда. Кога ќе го презентирате петоредот, прво укажете на насоките на пишување на овој вид поема. За некого петоредите на почетокот можат да бидат многу тешки. Затоа најдобро е групата да ја поделите во парови.
- ❖ Зададете тема за петоред. Секој од учениците ќе има од 5 до 7 минути да напише петоред. Потоа тие ќе се свртат кон својот партнер и двајцата ќе земат идеи од секој петоред за да формираат единствен петоред, со кој и двајцата се согласуваат. На овој начин се поттикнува конверзацијата зошто го напишале, и се овозможува понатамошно размислување и критичко разгледување на темата. Се бара исто да се слушнат другите лица и да се извлечат идеи од нивната работа, идеи во кој ќе можат да се најдат и со кои се согласуваат. Овие спарени петореди потоа можат да се споделат со целата група.
- ❖ Откако групите ќе ги презентираат своите петореди, побарајте да дискутираат во парови. Петоредите особено се користат и служат како:
 - средство за оценување на разбирањето на учениците
 - средство за креативно изразување
 - алат за синтетизирање комплексни информации

❖ Насоки:

- Првиот ред е опис на темата со еден збор (вообичаено ова е именка)
- Вториот ред е опис на темата со два збора (две придавки)
- Третиот ред содржи три збора со кој се изразува дејството на темата (вообичаено три глаголи)
- Четвртиот ред е од четири збора кој покажуваат некое чувство за темата
- Последниот ред содржи синоними од еден збор, со кој повторно се опишува суштината на темата.

❖ Како се прави петоред:

- Наслов (вообичаено именка) дете
- Опис (вообичаено придавка) мало убаво
- Дејство (вообичаено глагол) учи игра плаче
- Чувство (израз) детето е најголемо богатство
- Повторно изразување на суштината врапче

❖ Пример:

- ВУЛКАНИ
- ЦРВЕН ВРЕЛ
- ИЗБУВНУВА ОД ВНАТРЕ
- КОТЕЛ ОД ПРИРОДАТА
- ПЕКОЛ

СКЕЛЕТЕН ПРИКАЗ

- ❖ Со оваа техника наставникот ги мотивира учениците за обработка на нов текст или лектира преку употреба на скелетен приказ на познат текст (лектира), каде наставникот го изложува скелетниот приказ и го објаснува.
- ❖ Пример: Текстот „Гулаб“ од читанката за прво одделение или книгата „Тунел“ од Петре М Андреевски.

1. Една реченица: Детето го спасило гулапчето
2. Фраза (поука): Доброто со добро се враќа
3. Симбол (скица):
 - a. Еден збор: птица
 - b. Боја: бела (живот)
 - c. Спаси и го животот на секоја птица!

Напиши една реченица која опишува за што се работи во книгата.	
Напиши една фраза која кажува нешто важно за книгата.	
Избери еден збор кој го изразува значењето или основната намена на книгата	
нацртај симбол или скица со која ќе ја претставиш книгата.	
Избери боја која го изразува расположението кое кај тебе го предизвикува книгата.	
Дополни ја реченицата: Една од најдобрите работи во оваа книга е...	

ТЕХНИКА: ТАБЕЛА ЗА ПРЕДВИДУВАЊЕ

- ❖ Учениците приказната ќе ја читаат во парови до одредени точки. Се подготвува табела за предвидување.
- ❖ Кога ќе го прочитаат првиот дел треба во рок од една минута да предвидат што ќе се случи понатаму и своите предвидувања ги запишуваат под деловите ШТО МИСЛИШ ДЕКА НАВИСТИНА ЌЕ СЕ СЛУЧИ? и КАКВИ ДОКАЗИ ИМАТЕ ЗА ОВА?
- ❖ Потоа продолжуваат со читање на вториот дел од приказната и го опишуваат новото предвидување во соодветниот простор во ДЕЛ 2. Истото го прават и со последниот дел од приказната.

ШТО МИСЛИТЕ ДЕКА НАВИСТИНА ЌЕ СЕ СЛУЧИ	КАКВИ ДОКАЗИ ИМАТЕ ЗА ОВА	ШТО НАВИСТИНА СЕ СЛУЧИ

- ❖ На крај треба да го споредат своето последно предвидување со она што навистина се случило во приказната и во предвидениот простор во табелата да напишат што навистина се случило.

ТЕХНИКА: АГЛИ

Техника „Агли“, или „Дебатна техника“.

- ❖ Се поставува провокативно прашање. На пример, дали родителите треба да влијаат во изборот на професијата на своите деца?
- ❖ Секој индивидуално треба да размисли дали е ЗА, ПРОТИВ или ВОЗДРЖАН и ЗОШТО, со една реченица да го аргументира својот став.
- ❖ Во три агли на училницата учениците се делат во три групи: ЗА, ПРОТИВ и ВОЗДРЖАНИ.
- ❖ Во име на групата еден претставник го изнесува ставот на групата и секој се труди со аргументи да преминат во нивниот агол (група).
- ❖ Потоа секој ученик добива по еден лист со **две ѕвезди и една желба**, на кој што го запишува своето размислување во врска со ставот што го добил од другиот, му дава два аргументи (ѕвезди) и му ја запишува својата порака (желба) во врска со ставот на другиот. Потоа со помош на шифрата, секој го добива назад својот лист со ставот и со две ѕвезди и една желба на некој свој соученик.

ТЕХНИКА: РЕЦИПРОЧНО ПРЕДАВАЊЕ

- ❖ Се користи во фазата на сфаќање на значењето.
- ❖ Се работи во групи од 4 до 7 ученици. Сите ученици имаат поделено ист текст поделен во пасуси. Еден ученик е „Учител“ (лидер) само за еден пасус.
- ❖ Учениците го читаат првиот пасус. „УЧИТЕЛОТ“ ги има следните активности:
 - Го сумира она што е прочитано

- Составува прашања во врска со текстот и од учениците бара да ги одговараат
- Им ги објаснува нејасните делови
- Предвидува што ќе биде напишано во следниот пасус
- Го избира следниот пасус.

ТЕХНИКА: БУРА НА ИДЕИ

- ❖ Со оваа наставна техника се поттикнуваат различни идеи и мислења или предзнаења за одделно прашање.
- ❖ ЧЕКОРИ:
 - Наставникот поставува прашање за кое бара првични идеи и мислења
 - Учениците индивидуално ги запишуваат сопствените идеи и мислења
 - Запишаните идеи и мислења можат да ги споделат во пар, во група или целиот клас
 - Учениците на покана од наставникот ги кажуваат идеите и мислењата
 - Наставникот или учениците ги запишуваат сите кажани идеи и мислења на таблата.
- ❖ ПРАВИЛА НА НАСТАВНИКОТ:
 - Го планира потребното време
 - Ги запишува сите дадени идеи и мислења без да води сметка за нивната точност
 - Им нагласува на учениците дека не треба да заземаат критички став кон кажаното
 - Планира како ќе ги употреби идеите и мислењата во понатамошниот текст на часот
 - На крајот на часот (или наставната единица) се навраќа на листата

ТЕХНИКА: МИСЛОВНИ МАПИ

- ❖ Оваа техника е многу слична на ГРОЗДОТ и исто така претставува нелинеарна форма на размислување, но овде не мора да постои само разгранување кон секој следен поим, туку и комбинирање (поврзување) на сродните поими (концепти) во зависност што е целта на поставување на мисловната мапа. И овие графички организатори може да се задаваат во секоја фаза од часот, и најмногу се корисни за организирање на идеите во врска со дадена содржина

ТЕХНИКА: ТРИАГОЛНИЦИ

- ❖ Учениците во триаголниците ги запишуваат своите активности во процесот на учење/откривање. Притоа со ваквата техника им се овозможува на учениците да имаат увид во различните аспекти на своето учење или напредување (зависно од прашањата во триаголниците). Како во примерот даден во следниот поднаслов, триаголниците најчесто ги поставуваат прашањата: Што забележав (видов), што ќе направам, кои прашања си ги поставувам, што открив? Така овој вид на графички организатор дава можност за поврзување на сетилните, емоционалните и когнитивните аспекти на учењето.

ТЕХНИКА: АКВАРИУМ

- ❖ Учениците ги замолуваме на парче хартија да напишат едно прашање во врска со темата која ја работиме, кое не им е јасно или сакаат нешто дополнително да дознаат.
- ❖ Потоа прашањата ги оставаат во претходно подготвена кутија – АКВАРИУМ
- ❖ Наставникот извлекува неколку прашања од кутијата на кој одговорот го бара од учениците а доколку не знаат наставникот одговара на прашањата.

ТЕХНИКА: ИНСЕРТ

- ❖ Оваа техника се користи за ефикасно читање и мислење и им овозможува на учениците активно да размислуваат додека читаат, бидејќи често се случува да се прочита страница а ништо да не се запомни.
- ❖ Се чита текстот и се прибележуваат податоци и сортираат во различни табели
- ❖ Целта е да се концентрираат учениците во читањето и да се чита со разбирање.

- ❖ Во зависност од возраста на учениците, наставникот ги поедноставува или отежнува барањата.
- ❖ ЗНАЦИ:
 - „√” - Со овој знак потврдуваме дека она што сме го прочитале за нас е веќе познато.
 - „⊕” -Доколку она што сме го прочитале за нас е ново и непознато.
 - „□” -Доколку она што сме го прочитале се разликува од она што го знаеме и не се сложуваме со тоа.
 - „?” -Ако се работи за информација која нас не збунува или ако постои нешто за кое сакаме да дознаеме нешто повеќе
- ❖ Важно е учениците знаците да ги ставаат индивидуално бидејќи целта е сите да научат нешто ново врз основа на сопственото знаење и искуство.
- ❖ Се чита дел од текстот, па за момент се прави пауза со цел учениците да размислат за тоа што го прочитале и да дискутираат со своето другарче одговарајќи на следните прашања:
 - Кое наше знаења е потврдено?
 - Кое наше знаење е сузбиено?
 - Со кое ново знаење се сретнавме?
 - Што ни е нејасно?
- ❖ Потоа учениците ги прибележуваат знаците во табела.

„√” Ова го знам	„⊕” Нова информација	„□” Спротивно од она што мислев	„?” Имам прашања

- ❖ Се продолжува со читање на друг дел од текстот и повторно истата постапка.
- ❖ Кога ќе се заврши со читањето на целиот текст, учениците се групираат во поголеми групи каде се врши споредување на прибележаните податоци и се наоѓа одговорот на она што било непознато.
- ❖ Се сумираат одговорите и на крај групите вршат презентација.

ТЕХНИКА: БИНГО

- ❖ Оваа техника се користи во завршниот дел од часот за да учениците со свои зборови изразуваат информации и идеи со кои се сретнале.
- ❖ Да се поттикне размена на идеи помеѓу учениците.
- ❖ Секој ученик добива ливче со следнава табела:

БИНГО

- ❖ Се работи на следниот начин:
 - Секој ученик запишува во првото поле еден поим кој му оставил голем впечаток на овој час.
 - Потоа разговара со осум ученици и ги замогува на останатите полиња да запишат по еден поим но тој да не се повторува со останатите.
 - Кога ученикот ќе ги комплетира сите девет полиња извикува БИНГО и крева рака.
 - Следи презентација на БИНГОТО.

Арс Ламина публикации

Св. Кирил и Методиј бр. 50, VI кат 1000 Скопје
www.literatura.mk | Т +389 2 3124 227 | F +389 2 329 86 95
obrazovanie.literatura.mk | obrazovanie@literatura.mk

obrazovanie.literatura.mk